

Образуван КД № 15/98

1
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

В. № КС-25

Дата 16.04.1998

Възлюбен Татко на г. Божко

Като гражданин от 1980.

Високоам делото за Закон за Дипломатическа служба

на 7.5.98

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

27.04.98

ИСКАНЕ

от група народни представители за обявяване на
противоконституционност на § 3 (чл. 10, ал. 1, изречение
второ); на § 20 (чл. 35); § 22 (чл. 37, ал. 2); § 24 (чл. 40, ал. 4)
и § 27 (чл. 44, ал. 7) от Закона за изменение и допълнение на
Закона за народната просвета

По чл. 149, ал. 1, т. 2
от Конституцията

Уважаеми конституционни съдии,

Конституцията въвежда принципите на равенство, пред
Закона и недопускане на никакви ограничения на правата или
привилегиите, включително и основани на образование и лично
обществено положение (чл. 6, ал. 2); на равнопоставеност на
частната и публична собствено (чл. 17, ал. 2); на законно създадени
и гарантиране на еднакви правни условия за стопанска дейност за
всички граждани и юридически лица (чл. 19, ал. 2); и на законовата
закрила на инвестициите и стопанската дейност на българските и
чуждестранни граждани и юридически лица (чл. 19, ал. 3);
безплатност на основното и средното образование в държавните и
общинските училища (чл. 53, ал. 3).

1.С § 3 се създава чл. 10,ал. 1 ЗИД на ЗНП, който гласи: „Детските градини и училищата са държавни, общински и частни. Обслужващите звена са държавни и общински.“ С § 19 се създава чл. 33а,който определя кои са обслужващите звена.

Текстът на чл. 10,ал. 1 (§ 3)е противоконституционен, защото нарушава конституционния принцип на равнопоставеност между частната и публична собственост (чл. 17,ал. 2). Получава се така, че „обслужващите звена“ могат да бъдат само държавни и общински, **но не са частни**. Въвежда се забрана за извършване на частна дейност в „обслужващите звена“. С чл. 10,ал. 1,изречение второ (§ 3)се въвежда изключителен държавен монопол върху дейността на обслужващите звена. Това е в противоречие с чл. 18,ал. 4 от Конституцията, тъй като държавен монопол може да се осъществява само върху „железопътния транспорт, националните пощенски и далекосъобщителни мрежи, използване на ядрена енергия, производство на радиоактивни продукти, оръжие, взривни и биологично силнодействащи вещества“. Държавен монопол не може да се осъществява извън обектите и дейностите изчерпателно посочени в чл. 18,ал. 4 от Конституцията. В дейностите на обслужващите звена (§ 19)не попадат обектите на чл. 18,ал. 4 от Конституцията.

Освен това, Конституцията в чл. 19,ал. 2 казва, че „Законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защита на потребителя.“ След като обслужващите звена не могат да бъдат частни, се създава монопол на държавата върху определена дейност, изключва се конкуренцията между публичния и частен сектор, а оттук се нарушават правата на потребителя за избор между пазарните субекти.

Парадоксално е, че детските градини и училищата могат да бъдат частни (чл. 10,ал. 1,изречение първо), а обслужващите ги звена, които са от по-долна степен, не могат да бъдат частни.

Следователно, чл. 10,ал. 1,изречение второ, създаден с § 3 от ЗИД на ЗНП противоречи на чл. 17,ал. 2;чл. 18,ал. 4 и чл. 19,ал. 2 от Конституцията.

2.С § 27 се създава чл. 44,ал. 7,която гласи: „Държавните и общински детски градини, училища и обслужващи звена се освобождават от държавни и местни данъци и такси и от мита върху дейността и имуществата им.“ Този текст **създава привилегии** на държавните и общински детски градини и училища, и обслужващи звена, като ги освобождава от данъци, такси и мита, а **частните училища и детски градини**, които извършват същата дейност,

трябва да заплащат тези данъци, такси и мита (кои са частни детски градини и училища и кои с чуждестранно участие са посочени в § 4 и 5 ЗИД на ЗНП. Получава се така, че ако едно училище (детска градина) е частно или с чуждестранно участие, ще плаща данъци, такси, мита, а ако училището (детската градина) е държавно или общинско, въпреки че извършва същата дейност - няма да плаща тези финансови задължения. Субектите (училищата, детските градини) са неравнопоставени и тяхната неравнопоставеност е **във вида на собствеността**. Това е в противоречие на принципа за равнопоставеността на видовете собственост (чл. 17,ал. 2; на чл. 19,ал. 2 от Конституцията, тъй като не се създават еднакви правни условия за стопанската дейност на всички граждани и юридически лица, независимо от вида собственост; на чл. 19,ал. 3 от Конституцията, която повелява, че „инвестициите и стопанската дейност на български и чуждестранни граждани и юридически лица се закрилят от закона“, като вместо това чувствително се затруднява частната инициатива и чуждестранните инвестиции в тази област.

Следователно, чл. 44,ал. 7,който е създаден с § 27 от ЗИД на ЗНП, противоречи на чл. 17,ал. 2 и чл. 19,ал. 2 и 3 от Конституцията.

З.С § 22 се създава чл. 37,ал. 2,който гласи, че „директорите на детските градини, училищата и обслужващите звена трябва да имат диплома за завършена степен на висшето образование - „бакалавър“ или „магистър“, а директорите на детските градини и училища - и учителски стаж.“ Освен образователния ценз, с § 24 (чл. 40,ал. 4)се изисква директорът, пом. директорът и учителят (възпитател) да не са: а) осъждане на лишаване от свобода за умишлено престъпление; б) да не са осъждани на лишаване от право да упражняват професия; в) да не страдат от определени заболявания. Този текст е несъвършен, тъй като не отчита реабилитацията (чл 85 НК) и амнистията (чл. 83 НК и чл. 84,т. 13 от Конституцията). Недопустимо е един гражданин за една лека телесна повреда, обида или клевета за „вечни времена“ да бъде лишен от упражняване на учителската си професия. Да си припомним нашето по-далечно или по-близко минало, когато учители са били съдени, включително и лежали в затвора, но са оставили трайна диря в историята и в съзнанието на самите ученици.

Несъвършенство на текста е едната страна на въпроса.

От друга страна, с § 20 от ЗИД на ЗНП се създават инспекторати по образованието с началник и експерти, които се назначават от министъра на МОН. За тези началници и експерти,

4

законът не изисква образователен ценз и не поставя ограниченията, посочени в § 22 и § 24 от ЗИД на ЗНП. Инспекторатите са териториални органи на МОН и в йерархията стоят над училищата и детските градини и си контролират, като фактически и юридически решават кадровите въпроси. Съпоставени тези текстове противоречат на чл. 6, ал. 2 от Конституцията, тъй като създават неравенство, а оттам и привилегии на едни граждани спрямо други граждани. Примерно, за да си учител не трябва да си осъждан за умишлено престъпление на лишаване от свобода (независимо че е условно), но можеш да станеш началник на инспектората, т. е. шеф на всички директори и учители, въпреки че си осъждан, независимо от образователния си ценз и професионална квалификация. Още повече, че началникът на инспектората е работодател на директорите на общинските училища и обслужващи звена.

Следователно, чл. 35, създаден с § 20, чл. 37, ал. 2, създаден с § 24, вземати в тяхната взаимовръзка, противоречат на чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Законодателят трябва да определи точните критерии за длъжностите, както в инспекторатите по образованието, така и в системата на училищата и те да бъдат съчетани помежду си. Това изисква конституционният принцип на равнопоставянето.

4. С § 27 се създава чл. 44, ал. 4, който гласи: „За дейности извън държавните образователни изисквания в държавните и общинските училища и обслужващи звена ..... се заплащат такси по условия и по ред, определени със заповед на министъра на образованието и науката.“

В чл. 53, ал. 2 и 3 на Конституцията се посочва, че образованието е безплатно и задължително до 16-годишна възраст. Няма дейности в българското училище, които да не са свързани с учебно-възпитателната работа, независимо дали са пряко или косвено свързани с държавните образователни изисквания. Това изискване за такси нарушава смисъла на задължителния до 16-годишна възраст и безплатния характер на българското образование, утвърден в Конституцията.

Следователно, чл. 44, ал. 4, създаден с § 27, противоречи на чл. 53, ал. 2 и 3 от Конституцията.

Господа конституционни съдии,

Моля на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията да обявите за противоконституционен § 3, с който се създава чл. 10, ал. 1, изречение втора, като противоречащ на чл. 17, ал. 2; чл. 18, ал. 4 и

чл. 19, ал. 2 К; на § 27, с който се създава чл. 44, ал. 4 и 7, на чл. 17, ал. 2, чл. 19, ал. 2 и 3 и чл. 53, ал. 2 и 3 от Конституцията и на § 20, с който се създава чл. 35, на § 22, с който се създава чл. 37, ал. 2 и § 24, с който се създава чл. 40, ал. 4, и тяхната взаимовръзка с обусловеност, противоречащи на чл. 6, ал. 2 от Конституцията.

Като заинтересовани страни, молим да конституирате Народното събрание, Министерският съвет, министърът на образованието и науката и Съюза на българските учители.

14.04.1998 г.

С уважение:

1. Георги Тървандов
2. Гаянка Величкова
3. Матковеев Венгел
4. ~~Петър Захарев~~
5. ~~Николай Бачев~~
6. Румен Александров
7. Донка Дончева
8. Пламен Василев Славов
9. Георги Георгов Божинков
10. Иван Божков Стоилов
11. Иван Костандинов Иванов
12. Васил Кедранков Розанчев
13. Оливер Александаров
14. Драгана Цочев
15. Петър Димитров
16. Дейан Мутафчиев
17. Силвен Димитров
18. Стефан Станев
19. Лидия Иконова
20. Кетко Мерджиев
21. Мелица Н. Димитрова
21. Киря В. Грант
23. Златко Стоев Златев
24. Ангелина Бончева Бончева

25. Анна Михайловна Чайкина
26. Иван Зензов Удмурт
27. Дора Урседо Гусова
28. Гамбарин Караван
29. Агакас Павлугов
30. Агакас Павлугов
31. Румян Такоров
32. Георгий Карабамель
33. Георгий Струтинский
34. Иван Георгиев Семенов
35. Георгий Иванович
36. Рязань Иванов Смирнов
37. Агакас Мухоморов
38. Евгений Макафова
39. Умар Батманов
40. Стефан Тейтунжиев - Минин
41. Крестинко Григорьевич
42. Иван Васильев
43. Борис Владимиров
44. Иван Н. Иванов
45. Евгений Куриков
46. Иван Минков
47. Иван Степанов
48. Стефан М. Иванов
49. Тимон Костадинов
50. Любовь Павел Павлов
51. Иван Павло Смирнов
52. Василий Васильев